

VÝROČÍ

Tak nám zabili Ferdinanda, paní Müllerová prohlásil v červnu 1914 své bytné Josef Švejka. Již první věta slavného románu Jaroslava Haška vstoupila do dějin, stejně jako sám autor i postava bodrého Švejka. První díly dokončil Hašek v roce 1920, ale k jejich vydání došlo o rok později.

Přestože nejde o žádné kulaté výročí této události, měl by být tento den připomenut. V neděli 28. června 1914 byl v bosenském Sarajevu spáchan atentát na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este. Vedle něj zemřela i jeho žena Žofie rozená Chotková.

Tento den, myslím tím 28. června, ač není jubilejní je pro naši historii až příliš bizarní. Atentátem vlastně začala 1. světová válka a přesně o pět let později tedy rovněž 28. června 1919 byla podepsána Versailleská mírová smlouva, která stejnou válku oficiálně ukončila. Nevíme zda to bylo úmyslem nebo náhodou, nicméně obě výročí mají silnou spojitost se vznikem našeho státu. Je velkou otázkou co by se stalo, kdyby následník trůnu nezahynul a po smrti císaře Františka Josefa I. by se ujal trůnu. Možná by vznikla jeho vysněná dunajská federace a České země by dostali svůj díl autonomie. Nicméně po hospodářské stránce na tom byly Čechy a Morava víc než dobře.

Podpis mírové smlouvy nám potvrdil definitivní hranice Československa a připojil k našemu státu i území tzv. Podkarpatské Rusi. Tu jsme však přesně 26 let a jeden den poté ztratili. Sovětský svaz jí anektoval a následně náš parlament potvrdil dohody o odstoupení tohoto území SSSR. Československo tak bylo jediným státem na světě, který ač byl na straně spojenců, přišel ve válečném konfliktu o své území a to bez další náhrady. Číslovka 28 byla osudná i pro srbského atentátníka Gavrila Principa, který dostal trest 20 let vězení, 28. dubna 1918 zemřel na tuberkulózu v Tereziňské pevnosti. Jak by řekl klasik – vše souvisí se vším. Kdyby tak Švejka tušil co se vše stane a kdyby jsme to věděli my ....

Praha, 28.5.2010

Úřední portrét následníka trůnu jeho výsosti arcivévod Františka Ferdinande d'Este.

< Rodinná fotografie následníka a jeho milující ženy Žofie Marie Josefíny Albíny Chotkové, hraběnky z Chotkova a Vojnina, kněžny z Hohenbergu, která byla roku 1909 povýšena na vévodkyni.

<< Portrét Gavrila Principa (*25.7.1894 - † 28.4.1918). z vězeňské cely v pevnosti Terezín, kde také zemřel.

< Unikátní záběr z bosenského Sarajeva zachycující zatčení Gavrila Principa na místě atentátu na nábřeží řeky Miljačky 28. 4.1918.

Mapa Československé republiky z roku 1928, výřez Podkarpatské Rusi.

ROZHOVOR S RENÉ STAŇKEM

René Staněk (1952) je ceninový designér. Jako světově uznávaný odborník má blízko nejen k tvorbě cenin, ale i k jejich historii, vždyť sám byl jeden z prvních tvůrců na počátku devadesátých let a tak v našem exkluzivním rozhovoru zavzpomínal.

Tvoříte skoro 20 let novodobé cenné papíry. Jak by jste zhodnotil tvorbu tehdy a dnes.

Na počátku byla tma. Poněkud přeháním, ale bylo mnoho nevědomosti a ještě více otázek. Jak se co dělá a jak to udělat. To a ještě i jiné otázky byly v té době na počátku tvorby cenného papíru, vždyť s tím nikdo po těch desítkách let neměl žádnou zkušenost. V nově vznikající společnosti Victoria Security Printing a.s. (VSP) bylo uspořádání designérů určeno tak, že od návrhu až po předtiskovou přípravu si každý ručil a byl odpovědný za své dílo. Dobrým zvykem bylo, že designér připojil i svůj podpis k prvnímu výtisku a tak odsouhlasil barevnost a celkové provedení své práce. Jenže rozdíl oproti dnešku byl i v technologii a zpracování. V té době se teprve prosazoval systém DTP a ruční litografové a montážníci na nás koukali s despektem i zájmem, jak to asi bude vypadat. Vždyť si na to celou dobu ani nemůže sáhnout – to a ještě mnohé jiné bylo slyšet od kolegů. Počítače vůbec byly v řadě postupů do té doby zcela nemyslitelné a řada zkušených polygrafů s nimi pracovala poprvé v životě. Spolupráce obou platforem byla nutností a čím více se získávaly zkušenosti v oblasti DTP a návazných technologiích, tím rychleji mizela bariéra nedůvěry v tu novinku s jejíž pomocí se zhotoví zakázka za čtvrtinovou dobu, než jak by to dokázal ruční designér.

Na jedné straně byla rychlost a tím i ekonomická stránka věci, ale co úroveň a požadovaná složitost jednotlivých prvků.

Zde nastupovaly otázky programového řešení toho, co se znalo a umělo v ručním zpracování. Tvořily se metody a postupy pro konstrukce rastrů a ostatních ceninových prvků. Důležitým rozhodnutím bylo pro jaký systém se rozhodneme. Po pečlivém uvážení byl zvolen systém DTP na počítačích Mac se systémem 7. Na tento systém psal kolega skripty a funkce tak jak jsem mu je popisoval – jak má čára běžet, jak co má vykreslovat, jak se má ukončovat. Bylo toho hodně a po čase bylo vše zahrnuto do prvního vlastního samostatného ceninového programu, který se s menší obměnou úspěšně používá ještě dnes. Jen ten systém je již o několik řádů výše.

Nešlo však o české řešení něčeho co bylo v zahraničí běžné. Vždyť tam se jednalo o nepřerušovaný vývoj a jistě byla řada věcí běžnou praxí.

Jistě, velkou a dá se říci podstatnou roli sehrály zahraniční informace a zkušenosti. Zde musím vzpomenout konzultace s největší americkou ceninovou tiskárnou American Bank Note Company (ABNC). Ta se stala z počátku i obchodním partnerem VSP v oblasti konstrukce a vzhledu designu cenin a ceninových prvků. V oblasti ceninových počítačových programů a způsobů zpracování kresby a prvků to byla později maďarská společnost Jura Security Printing s kterou jsme intenzivně spolupracovali dlouhé období. Dokonce se v určitých částech učila firma naopak od nás. Jako zajímavost mohu připomenout, v roce 1991 jsme zakoupili jednu pozitivní giloš pro ruční zpracování od firmy De La Rue Giory za tehdy šílenou cenu 500 liber. Tou dobou to byla naše největší vzácnost.

Toto vše a to jsem ještě mnohé skutečnosti vynechal, pomohlo VSP k tomu, že na trhu cenin zaujímala až do svého zániku přední místo v České republice. Byla to práce s velkým nasazením celého kolektivu tiskárny a jsem hrdý, že ceninový design přispěl svým nemalým dílem k mnohým oceněním, kterých se firmě dostalo jak na domácí půdě, tak i v zahraničí.

A co zákazníci, vždyť první podnikatelé také nevěděli jak taková akcie vypadá. Přeci jen, klient má obvykle svoje požadavky.

Obchodní a technologické oddělení dodalo nejnужnější podklady a pak se starej sám. Pokud byla možnost rozhovoru se zákazníkem, tak jste měl z poloviny vyhráno, protože jste vycítil, jak by si svou ceninu představoval a na co je třeba se zaměřit. S takto získanými informacemi se pustit do konstrukce návrhu nebylo jednoduché.

Když jste začal dělat design, kde jste se inspiroval. Akcie u nás v letech 1948-1989 skoro neexistovali a to co dělala Státní tiskárna cenin přece vznikalo úplně

jinak.

Máte pravdu, všeobecně zde byl propad a neexistence tvorby cenin od roku 1948. Když popíname bankovky a poštovní známky, tak jako s ceninou jsme se mohli setkat v podobě občanského průkazu, poukázky na benzín nebo naftu, výherního losu, šeku, vysvědčení, různá osvědčení a hlavně v emisích tuzexových bonů. Tyto produkty pevně držely svou takřka neměnnou tvář a ceniny v ostatních podobách jak je opět známe dnes se prostě nevyskytovaly. Vzácnou výjimkou byly podniky zahraničního obchodu, které měly svou akcii, mnohdy však šlo o spíše formální dokument než akcii v pravém slova smyslu. Tedy k inspiraci toho z místních zdrojů mnoho nebylo a tak se doslova studovaly vzorky a ukázky

prací ze zahraničí. Také na domácí scéně jsme se toho mnoho nedověděli a v nastupujících a nových technologiích které sem postupně přicházely jsme na tom byly skoro stejně. V té době začala velká snaha o to být v tvorbě designu naprosto samostatným a nezávislým. Velký důraz se kladl na originalitu jak jednotlivých částí, tak celého díla. Vznikala první knihovna a databanka originálních ceninových prvků a vlastních doprovodných kreseb. Dá se říci, že každý nový zákazník přinášel mimo jiné i další nápady jak věc dělat lépe, jednodušeji a zároveň dokonaleji. Souběžně s procesem výroby se odehrával i proces vývoje různých ceninových prvků. Bylo zapotřebí provést mnoho tiskových zkoušek než se daný prvek stal součástí nabídky a byl zařazen do užité části ceninového designu. Příkladem toho jsou i ještě dnes dobře fungující bezpečnostní rastry a konstrukce podtiskových rastrů.

Jaký jste měl pocit, když jste udělal první akcii? V té době – řekl jste si, to se mi opravdu povedlo, nebo máte dodnes po dodělání designu pocit vždyť to šlo udělat lépe.

Asi víc to druhé. Vždy když stojím u tiskového stroje a zakázka se před vámi odhalí ve všech detailech, tak se mi skoro pravidelně vkrádá do mysli, že to či ono mohlo být jinak nebo tam mohlo být něco jiného. Velká výhoda je pokud se před vlastní produkcí dělá takzvaný nátisk pro zákazníka. V této fázi je možné ještě něco změnit, ale vždy je to na uvážení, zda to celé věci prospěje. Této možnosti jsem mnohokrát využil.

Která vlastně byla Vaše první akcie nebo vůbec cenný papír.

Tak to si pamatuji poměrně přesně. První akcie byla pro Všeobecnou úvěrovou banku Bratislava a současně s ní byl vyhotoven první šek ve VSP a ten byl pro Pragobanku.

Jste jeden z prvních kmenových pracovníků nově vznikající VSP. Když jste přešel z Vašeho původního pracoviště, tužil jste, že u této práce vydržíte 20 let.

V té době na takové myšlenky nebyl čas. Osobně jsem to bral tak, že jsem měl šanci začít něco nového v novém prostředí a dál dělat práci, kterou moc lidí nedělá. Nic jsem si nepřipouštěl, protože kolem mě na tom byli všichni stejně. Vše vznikalo přímo, hekticky a pod velkým časovým tlakem. Měli jsme velké množství zakázek a nebylo výjimkou, že se zpracovávalo až pět nebo i více návrhů najednou. Nějak mi to rychle uběhlo.

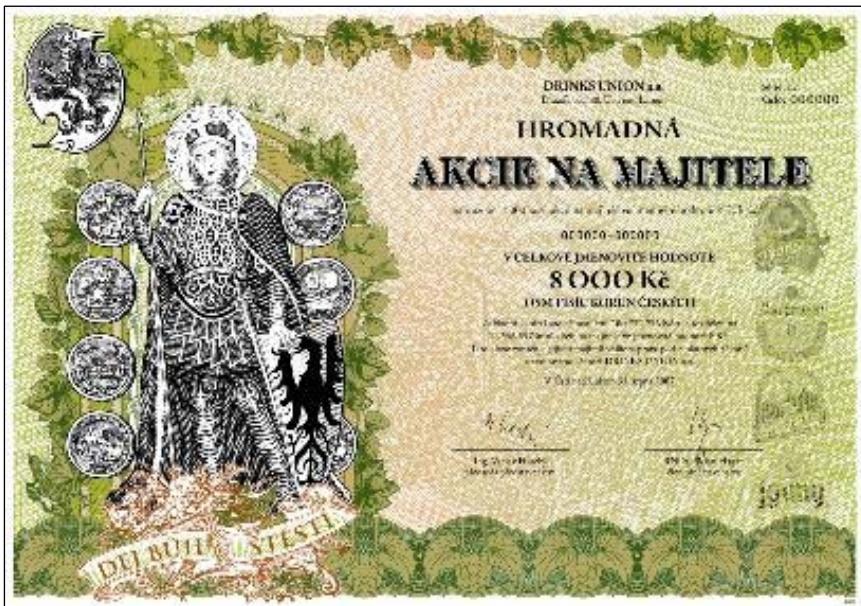

Dnes máte za sebou tisíce cenin, významné zakázky, řadu ocenění za design. Kterou svoji ceninu dodnes považujete za nejlepší.

Těžko odpovědět. Nejsem zvyklý si hodnotit vlastní práci, ale pokud bych mohl, tak se zmíním o těch, kdy jsem z jejich realizace měl největší radost. Byl to příkladně jeden z největších dluhopisů pro Plzeňské pivovary (pozn. jde o dluhopis formátu A3). Dále akcie firmy INSIREAL a.s. kde jsem spolupracoval s americkou ABNC. Akcie významných českých i zahraničních společností, jako příkladně Česká pojišťovna, Česká spořitelna, AMRO BANK, OMNIPOL a.s., CENTROTEx a.s., Ducati Motor Holding. S.p.A. a celá řada dalších. Snad největší radost jsem měl z drobných cenin, jako jsou šeky, poukázky a bankovky.

Zde bych upřesnil, že bankovky jsou to pamětní nebo pro podporu akcí a osobní bankovky s platností na vymezeném teritoriu. Pro záchranu území brazilských indiánů vznikla pět jazyková mutace bankovek ARA, které si zadala mezinárodní společnost International Bank Note Society (IBNS). Od stejné společnosti to byly osobní bankovky, které doputovaly nejdále a to do Tasmánie a Saudské Arábie. Různých poukázek bylo také hodně a největší radost mám z tak zvané Gastroturky jejíž koncepce se nezměnila již řadu let. Velkou radost a potěšení jsem měl při realizaci čtyř pamětních bankovek Karla IV.

vydaných v roce 1997, bankovních cenin a šeků pro Pobřeží slonoviny, akcií a dluhopisů ukrajinské NadraBank.

Z tuzemských aktivit to byly dvě prestižní zakázky ČNB. První u příležitosti rozdělení měny, kdy byly zpracovány poukázky ve dvou nominálních hodnotách a v druhém případě to byl snad největší projekt moderních dějin českého bankovníctví – zaručený šekový systém, kterého se v té době zúčastnily všechny banky na území Čech. Tu pro mě nejvýznamnější jsem si nechal na konec. První identifikační karta která nahradila červený socialistický, resp. hnědý federální občanský průkaz. Toho bych se opravdu nenadál. Občanské průkazy se dělají jako bankovky asi jednou za deset let a tak v životě grafika není moc příležitostí realizovat takovou zakázku.

Jste tedy autorem prvního občanského průkazu vydaného ČR. Jedná se vlastně o nejrozšířenější ceninu, kterou má každý občan, hned po bankovkách, přesto Vaší práci kromě odborníků nikdo nezná. Nemrzí Vás to, že Vaše práce vlastně žije v anonymitě.

Jednoznačná odpověď je ne, nemrzí a nikdy nemrzelo. Nejde o nějakou falešnou skromnost. Myslím, že zrovna skromný nejsem, ale této profesi sluší být poněkud v anonymitě. Důvodů by se našlo několik a mohl bych popsat s tím spojené různé situace, ale to by bylo na jiné povídání.

Nebývá sice zvykem, aby se ceninový designér podepisoval jako autor, přesto má každý grafik svoji značku a jeho práce se tak dá vysledovat. Prozradíte nám tu svoji.

Sice ji nepoužívám od počátku, ale asi od roku 1994. Jde o symbol stylizovaného jezevčíka, takže všichni teď mohou pátrat s lupou po mé značce (smích).

Občanské průkazy, akcie, šeky, to vše jsou chráněné dokumenty, které řadu lidí lákají k padělání. Setkal jste se někdy s padělkem Vaší práce a poznal jste je na první pohled.

Ano s padělkem své práce jsem se několikrát setkal a vždy byly rozeznatelné od originálu. Dá-li se to tak říci, tak nejvýznamnější padělek bylo celní prohlášení používané Ministerstvem financí, resp. podřízenou Celní správou. Tento padělek byl nejdokonalejší co jsem kdy viděl. Nebyla to kopie na kopírce, k čemuž se padělatelé uchylují nejčastěji, ale byl to ofsetový tisk a celá kresba byla perfektně provedena vykreslením na naskenovaném originále.

Tedy jak se mohl tak zdařilý padělek rozpoznat, když byly použity i speciální barvy.

Tomu, abychom uvedli do praxe cenný papír, je třeba ho vyhotovit jako na sebe navazující systém ochranných prvků. Některé jsou viditelné prostým okem a pozorováním, ale část kresby obsahuje chemické zajištění a kontrolní prvky v grafické části, které jsou při běžném pozorování skryty a slouží jako rozpoznávací detail v určité partii díla. U organizací jako je státní správa a nejen ta je obvyklé, že se poskytuje poradenský a školící servis, kde se jejich určení a pověření pracovníci seznamují s bezpečnostními prvky a jak je mají kontrolovat. Tato praxe se osvědčila i v případě nejmenovaných stravenek u kterých jsme zažili i masové napadení padělateli. Abychom nebezpečí padělků eliminovali, je třeba znát i technologie a možnosti případného napadení. Pro tyto případy se používají speciální rastry, které si nechávám prověřovat u některých dovozců kopírovacích zařízení. S uspokojením mohu říci, že poslední provedené zkoušky provedené minulý měsíc úspěšně obstály. Je to věčný závod na dlouhou trať – originál a padělek. Kdo se na kom učí ..?

Tisk cenin v chráněném režimu je královskou výrobou v polygrafii. Vyšší stupeň vlastně již není. Tvorba cenin tak vyžaduje určité nároky nejen na techniku, ale i design, který se nedá s běžnými grafickými studií vůbec porovnat. Přesto se řada amatérů snaží tzv „fušovat“ Vám do řemesla a za pomoci jen základních grafických programů se snaží modelovat složité giloše a ochranné prvky.

V první řadě není na místě kohokoliv podceňovat. Jak je všeobecně známo, tak i z ošklivého káčátka se jednou vyloupne krásná labuť. Pokud má někdo výdrž, chuť a snahu tak bude ve světě ceninového designu jistě vítán.

Neříkejte, že by jste jim něco nevzkázal.

Všem, jak jim říkáte amatéři, držím pěsti. To proto, že vstoupili na tenký led nepoznané odpovědnosti. Jak to myslím ... zákazník si zadá příkladně poukázku v hodnotě 500 Kč v nákladu třeba tisíc kusů. To je již slušná nominální hodnota. Já to udělám v těch poměrech, ke kterým mám přístup. Jenže grafik neznalý cenin, jednoduše řečeno to provede jako běžnou komerční grafiku. Krásný nápad, dobře zpracovaný motiv, ale v provedení takovém, že ho běžná kopírka vyvede stejně jako originál. Padělatel pak má prostor. Pak již jen potlačit obavy nebo i strach, vytvoří si několik kusů a jde si za to něco pořídít. Při celkovém součtu se objednatel nedopočítá škody a tu bude chtít vše nějak řešit. Hlavně se musí najít ten, kdo za to může. Dovedete si představit, jak je to pro dotyčného nepříjemné. Kdo je na vině? Řekl bych, že všichni zúčastnění. Ten kdo zadával, chtěl ušetřit pár korun za nezabezpečený design a výrobu. Ten, co to zpracoval, si říkal to zvládnou a udělal vše co mohl a jak nejlépe uměl. Ztráty mohou být veliké a o dobrém jménu agentury nebo toho kdo to dělal ani nemluvě. Z praxe znám mnoho takových případů. Ono šetřit se má na těch pravých místech a ne u dokumentu, který to vyžaduje už z principu. Od dob Pandořiny skříňky touží lidé po penězích a padělání a rozmnožení kusu papíru je při dnešních technologických možnostech digitální techniky dostupné skoro každému.

Když se Vám dostane práce neceninových grafiků do ruky, koukáte se na jejich provedení.

Ano a velice pozorně. Mnohdy dovedou i překvapit. Nutno říci, že v řadě případů podnětně a tedy příjemně. Mnohdy však jde o snahu jen něco napodobit.

Jako mezinárodně uznávaný odborník, často děláte i pro zahraničí. Máte zkušenosti s podobnými praktikami v cizině nebo tam považují ceninu za něco nedotknutelného, co si nesmí jen tak někdo dovolit vyrábět.

Vezmu to popořadě. Pravda je, že pro zahraničí mám pár zakázek za sebou. Praxe v zahraničí je, jak jsem měl možnost poznat, opravdu jiná než zde u nás. Na ceniny se tam vztahují velmi přísná kritéria a zákon je nade vše. Nechci zrovna říci, že je to u nás bezbřehá džungle, ale již absence mnoha cenin, příkladně směnky (směnečný zákon u nás platí beze změny od roku 1950 – pozn. redakce) a šeky, nebyly a nejsou zahrnuty ve znění zákona o cenných papírech. Díky neustálým novelám a hlavně následným úpravám zákonů v parlamentu se u nás již dnes dohledem nad ceninami nikdo nevěnuje. Dříve dohlížela alespoň Komise pro cenné papíry, resp. ČNB, dnes si cenný papír můžete zhotovit a nechat vytisknout kdekoliv. Pouze u veřejně obchodovatelných (registrovaných) cenných papírů platí znění zákona o jeho zpracování, vybavení a výrobě. Jednoduše řečeno, chceš-li nějakou ceninu, tak si najdi kohokoliv kdo ti jí udělá. Případné škody se řeší

až následně soudně jako všude, ale váha porušení zákona tady nikoho nechrání. Jen pro příklad ještě ty výše zmiňované poukázky v hodnotě 500 korun. Má jich být dodáno tisíc kusů, ale kdo vám zaručí, že jich není o několik stovek více, protože žádná běžná tiskárna nemá režimový provoz.

Ten zahrnuje ochranu a zabezpečení již od vzniku návrhu až po expedici. Během celého

procesu výroby je zakázka pod dohledem a makulatury a vadné tisk se komisionálně skartují. Zákazník dostane protokol o zničení a přepočítané dobré tisky. Zde je jedna ze záruk bezpečnosti výrobku. K tomu, že si ceninu nemůže jen tak někdo udělat se vrátím tím, že jinde ve světě to není běžné jít někam, kde nejsou záruky bezpečnosti jak výroby, tak designu. Vedle velkých státních podniků jsou i soukromé tiskárny a je jich většina, ale mají svou tradici, drží se zákona a daných standardů a tak nedopustí ztrátu svého dobrého jména a pověsti.

Vždyť ministerstvo financí zpracovalo návrh zákona o tisku cenin a jejich podobě.

Dokonce všechna oslovená odborná veřejnost a tiskárny zaslali na ministerstvo své připomínky a podněty. Jenže to bylo v roce 1997, od té doby se nic nedělo. Asi to nikoho nezajímá.

Na svém kontě máte i řadu patentů a zlepšení ochranných prvků. Zdokonalil jste technologie i pracovní postupy, dnes jste šéf designérem, zkušeným odborníkem. Máte ještě nějaký cíl ve své práci nebo nějakou metu, kam by jste chtěl dojít.

Chtěl bych dojít uspokojení z toho, že tato práce je ještě smysluplná a má své místo ve společnosti. Jak dlouho ji ještě bude někdo chtít, tak to je otázka pro věštecký ateliér. Přeci jen jak dlouho je to co jsme zahodili husí brk na psaní a uchopili ocelová pera. Potom propisky a hned na to psací stroje které nahradily počítače. Ty se neustále zdokonalují a procesy se zrychlují a tak svět virtuální reality je stále reálnější a bližší. Mám za to, že se opět blížíme nějakému předělu, kdy příkladně ceny již budou mít naprosto jinou podobu a snad i funkci. Naše snažení skončí v muzeu hned vedle kamenotiskařského lisu, ale je to stále lepší perspektiva než na smetišti. Takže moje meta a cíl? Ještě alespoň pár zákazníků na klasickou podobu ceny a potom velkou vitrínu v muzeu.

V minulosti tiskárny dělali ceny bez počítačů, tisk byl třeba z litografických kamenů, velice pracný, nebo prováděný i relativně nepřesným knihtiskem, přesto vznikly papíry, které i dnes neumíme za pomoci počítačů napodobit nebo udělat na podobné úrovni. Myslíte, že dnešní postupy jsou tolik ovlivněny tím, že příliš spoléháme na počítače a novodobé technologie. Chci tím říci, že lidský faktor zmizel z tvorby ceninové grafiky.

Máte na mysli dobu našich dědečků kdy litografie byla na svém vrcholu. Nebylo vzácností, že tisk byl proveden více jak čtyřmi barvami za použití dnes již neexistující technologie – kamenotisku. Solnohofsenský vápenec již nikde nevidíte stejně tak jako štětce s mastnou barvou a kožené rozvalovací válečky. Takto provedený tisk byl velice náročný a vše záleželo na osobním přístupu a zkušenosti každého jednotlivce. Tuto techniku nahradil souběžně knihtisk a ofsetový tisk který přetrvál do dnešních dnů.

Ale k otázce ovlivnění tvorby při počítačové zpracování návrhu. Je možno říci, že s nástupem stolních počítačů se práce v mnoha profesích určitým způsobem ulehčila a zjednodušila. Takřka přes noc vyrostly zástupy kreativců, grafiků, techniků a snad i vědců. To jen proto, že počítač se svým vybavením nám dal možnost přeskočit základy profese a rovnou jste mohli vytvářet vše na co jste si pomyslel pokud jste měl na to vybavení. Přicházely a ještě i dnes se setkáváme s nehoráznými paskvily od rábdy profesionálů. V zaslaných předlohách je vidět, že celá věc je doslova odfláknutá a chybí jí základní prvky pro tisk dokumentu. Povrchnost a nedokonalost to je to co nás trápí a při tom nechci tvrdit, že my jsme bez chyby. To opravdu není můj všeobecný názor na všechny agentury a grafická střediska, ale tak jako jsou ovce bílé, tak jsou i černé. Tím jsme si odpověděli na zadanou otázku, proč nejsou vidět výrobky na vysoké technické a grafické úrovni tak jako kdysi. Je to právě ten lidský faktor. Počítače jsou pouze prostředkem k vytvoření něčeho. Nahradily tužky, štětce, štosy papíru, nevhodná pracoviště a ještě práci urychlily a v neposlední řadě i zpříjemnily.

Dalo by se říci, že jde i o pohodlnost.

U některých lidí jistě. Spíš se domnívám, že hodně ovlivnila doba minulá, kdy se zanedbával obecný přístup k tomu čemu se říká profesní etika. Na druhou stranu však po dvaceti letech snad dorostla nová generace, která nebude zatížena přežitky minulosti a půjde svojí vlastní cestou.

Vás postoj zmíněné profesní cti a etiky dostal až na vrchol oboru. Přesto Vás však také někdo musel ovlivnit. Zejména v tvorbě. Jaký ceninový ateliér Vás nejvíce ovlivnil.

Řekl bych nám blízký anglosaský svět. Především tradiční kolébky cenin. Bradbury & Wilkinson, Thomas de la Rue, ale i německá Giesecke & Devrient.

Považujete tvorbu některého za nedostižnou a doposud nepřekonanou.

Zcela jistě American Bank Note Company. Sto padesát let udržovat a zdokonalovat jeden systém, který bez ohledu na stovky designérů si drží stále svůj osobitý styl se nedá jen tak překonat.

A co náš český design. Můžeme říci, že je něčím výjimečný.

Bezpochyby mohou prohlásit, že náš český design byl a stále je charakteristický svým zpracováním a pojetím, ale o výjimečnosti bychom mohli polemizovat. Pravdou je, že stará škola, zejména Otto & Růžička Pardubice dokázal konkurovat v evropském měřítku, ale dnes o této tiskárně vědí jen odborníci a sběratelé. Svět designu se dnes smrsknul do drátu kabelu k internetu a vzdálenosti nehrají až tak důležitou roli. Tím chci jen říci, že informace se šíří rychle, rychleji než kdy jindy a jejich aplikace jsou uskutečňovány takřka okamžitě. Všichni ve stejném okamžiku víme co dělá ten druhý a jak to dělá dovedeme rychle odvodit. Výjimečnost a individualita řady designů se rychlým šířením smazává a vzniká nový univerzální design. Proto o výjimečnosti nerad mluvím protože je to jen o možnostech a financích.

Asi nejlépe je to vidět na dolarových bankovkách. Svoji grafickou dokonalost, chtě nechtě musel opustit a po desítkách let přistoupit na novou podobu.

Podobně Euro. Národní rozdíl se smazávají a vzniká univerzální design. Jak grafický, tak do určité míry i ceninový.

Dostáváme se tak ke konkurenci, která se obvykle pomlouvá nebo se o ní raději nemluví. Přesto, jak by jste krátce ze svého pohledu zhodnotil naše tiskárny, resp. jejich design.

V současnosti mám v Česku jedinou konkurenci s dokonalým vlastním pracovištěm ceninového designu a tou je Státní tiskárna cenin (STC). Jak všichni víme její hlavní náplní je tisk bankovek a vše co s tím souvisí. Jako státní podnik dále poskytují celostátní služby při zpracování, autorizaci a vyplňování osobních a cestovních dokladů a jejich velký potenciál je v systémech databází a evidence. Určité procento činnosti je věnováno tvorbě a tisku cenin. STC má dlouholetou tradici v této tvorbě a má i svůj nezaměnitelný a charakteristický vzhled ceniny. Zvláště co na jejich ceninách oceňuji je použití a skladba barev a celkové provedení ochranných prvků.

Ještě je možné zmínit Poštovní tiskárnu cenin Praha, a.s., ale ta je zaměřena na tisk a zpracování známek a celin, kde se používají naprosto jiné metody a postupy. Ty se s naším provozem nedají ani porovnat.

Konkurenci a její výrobky jsem bral vždy jako výzvu k vytvoření něčeho lepšího a dokonalejšího. Podle mého názoru je zdravá konkurence velice dobrá. Jednou jsou lepší oni a jindy zase my. Jiná tiskárna zaměřená na zpracování cenných papírů se vším co je pro tuto činnost potřeba, tedy včetně bezpečnostního režimu, pokud vím v České republice není.

To ovšem nevylučuje možnost, že vám ceninu nevytisknou kdekoli v nějaké dílně kde mají alespoň jednobarevný tiskový stroj. Pro zajímavost mohu dodat, že ve sbírce mám i akcii s kupony která je pouze vypsána textově a pak rozmnožená na kopírce. V tomto ohledu jsou pro mě jako konkurence neporovnatelní, ale to nevylučuje co jsem před chvílí řekl o neceninových graficích.

I nás takové exponáty zajímají do sbírek. Vraťme se však ke každodenní práci. Zatím jsme se bavili o graficích, ale výsledný design zákonitě ovlivňuje i ten kdo zakázku zadává. Když si u Vás klient objedná design, máte raději člověka, který Vám dá zcela volnou ruku či základní vodítka a nebo Vám vlastně nadiktuje přesně do puntíku co chce.

Obě tyto skupiny se celkem pravidelně střídají při zadávání zakázky. U jedné je třeba spíše naslouchat a opatrně připomínkovat a u druhé je třeba spíš převzít aktivitu a ptát se i na věci zdánlivě nepodstatné ke zpracování návrhu. U obou těchto skupin je cílem se dopátrat představ a přání, které mnohdy ani nevysloví a vy je podvědomě vyтуšíte. Rozhovor se zákazníkem osobně považuji za velmi důležitý a stěžejní pro sestavení konstrukce celkového návrhu. V případě, že je zakázka vyřizována přes internet nebo jiné spojení je situace trochu obtížnější, ale pokud je možnost se spojit se zákazníkem, rád toho využívám. Otázky jsou předem připravené a volené tak, aby on spíš odpovídal ano nebo ne. Za těch pár let si přijdete na systém, který je neoptimálnější, ale nelze ho aplikovat všeobecně na každého zákazníka. Tím jsem chtěl říci, že jak jedna, tak druhá skupina mi osobně nevadí a jsem rád, že zákazníkem je ten nebo ten.

Dalo by se říci, že i v každodenním životě jste poznamenám ceninami. Myslím tím, zda si kontrolujete své bankovky, přemýšlíte nad ceninami, když vidíte různé jízdenky, stravenky.

Ano jsem poznamenán svou prací a někdy je to i úsměvné, protože si často detailně prohlížím to co držím v ruce. Mnohdy je to velice poučné a zajímavé.

Během rozhovoru jste několikrát naznačil zmínil zánik tiskárny VSP, kde jste celou řadu let pracoval. Přestože máte stejné pracoviště, děláte dnes pro jinou firmu. Jak to vlastně je.

Je to jednoduché vysvětlení. Po osmnácti letech se hlavní akcionář a majitel tiskárny VSP rozhodl, že ukončí svou činnost v oblasti tisku cenin a cenných papírů. Zaměstnanci, stroje a zařízení přešli pod opavskou firmu Optys spol. s r.o., která převzala veškeré závazky spojené s tímto předmětem podnikání a dále pokračuje v tisku cenin a cenných papírů. Pokračuje se tak v tvorbě započaté před tolika lety. Je to i úsměvné, když při opakování tisku některých emisí cenin provádí tisk nová tiskárna, ale podepsaná často zůstává VSP. Myslím, že sběratelé cenných papírů tak budou mít více starostí s rozlišením té správné tiskárny do svých sbírek

Nejen sběratelé, ale i naše Muzeum cenných papírů, ale to už je úděl sběratelů hledat detaily a rozřazovat své sbírky. Děkuji za rozhovor a přeju Vám všichni další roky úspěšné práce.

Dokumentační akciová společnost, vznikla 7. 10. 1998 především pro podporu a rozšiřování ceninové tvorby, tisku cenin a jejich dokumentaci. Hlavní činností je tisk akcií, dluhopisů, losů, poukázek a jiných cenin včetně přípravy grafických návrhů, tvorby nových designů a nových ochranných prvků. Součástí práce na ceninách všech druhů je jejich archivace a výzkum pro další vývoj ochrany. Proto je společnost rozdělena na tři divize, z nichž prvou jsme již představili, zabývá se hlavní činností.

Na výrobní divizi navazuje divize VÚROC - Výzkumný ústav rozvoje ochrany cenin vznikla z rozhodnutí valné hromady dnem 1. ledna 2003 a zabývá se tvorbou nových ochranných prvků použitelných na ceninách. Provádí výzkum použitelnosti stávajících ochranných prvků a jejich expertizu, pomůže při odhalování padělků a dalším zdokonalování ochrany. Zajišťuje odborná školení pracovníků přicházejících do styku s ceninami.

S oblastí tvorby a tisku cenin souvisí příprava změn u akciových společností, které souvisejí s přeměnou podoby akcií ze zaknihované na listinnou včetně veškerých potřebných dokumentů. Proto byla vedle společnosti Dokumentační a. s. založena v roce 2001 DAS CONSULTING s. r. o., která se na tyto akce specializuje a navazuje na přeměny podob, kterou majoritní společník firmy provádí již od roku 1996, kdy došlo k první přeměně akcií ze zaknihované na listinnou v ČR za jeho účasti.

Třetí divízi je Muzeum cenných papírů. Tato část vznikla 1. července 2000 po dlouhých přípravách. Jejím úkolem je založit samostatnou expozici výroby a vývoje cenin u nás i v zahraničí prostřednictvím stálé výstavy. Společnost dále propaguje tisk cenin a historii podnikání, připravuje sborníky i odborné publikace. Všeobecné povědomí o této divízi doprovází příležitostné výstavy nebo zapůjčování vzorků k jejich další reprodukci. V roce 2006 bylo rozhodnuto o výstavbě vlastní muzejní budovy Muzea cenných papírů v Praze. Za tímto účelem byl 25. června 2008 založen samostatný nadační fond, který postupně převezme aktivity této divíze.

Dokumentační akciová společnost byla založena v roce 1998 a letos slaví své 10. výročí na trhu. Za tu dobu vyrobila pro stovky klientů víc než 3.660.000 kusů cenných papírů ve jmenovité hodnotě víc než 80 miliard Kč a to nejen pro české firmy, ale např. pro Slovensko, Švýcarsko a další státy v Evropě a střední Americe.

DOKUMENTAČNÍ a. s.
Pod vilami 13, 140 00 Praha 4 - Nusle
Tel: 241 740 079, Fax: 241 744 015
Mobil: 603 545 901
E-mail: das-mcp@volny.cz
www.das-mcp.cz

369 00 00 369 / 0800

NADAČNÍ KONTO

Muzeum cenných papírů, nadační fond, Pod Vilami 1038/13, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČ 28 42 98 93, fond zapsán v nadačním rejstříku MS v Praze N697. Věstník je vydáván měsíčně jako zpravodaj o činnosti fondu a jeho sbírkách. Je šířen prostřednictvím webových stránek muzea za pomoci DAS MEDIA, a. s. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Šíření všech reprodukcí i textů bez dalšího souhlasu MCP je zakázáno a podléhá autorskému a reprodukčnímu právu.